

Slujire și jertfă - 25 de ani de la trecerea la Domnul a Episcopului Emilian Birdaș

Dintotdeauna, atât în momente mai grele, cât și în momente prielnice de înflorire, Biserica a avut prin grija lui Dumnezeu oameni aleși care au știut să îndrume poporul binecredincios pe cărarea cea strâmtă, dar sigură, ce duce la limanul mântuirii.

Dumnezeu lucrează prin oameni și acest lucru s-a văzut și se vede și acum. Oameni hărăziți de Pronia divină s-au format temeinic și au ajuns, nu ușor, să dețină funcții de răspundere, să devină arhieri și să-și pună toată viața lor în slujirea Bisericii și a aproapelui.

Un asemenea om devotat și credincios, cu voință și spirit de inițiativă, bun organizator și chivernisitor, a fost vrednicul de pomenire Episcop Emilian Birdaș (1921-1996).

S-a născut într-o familie credincioasă din ținutul încărcat de istorie al dacilor liberi, în Maramureș, la 23 noiembrie 1921, în comuna Rohia, fiind crescut în credința, tradițiile și rânduielile ortodoxe românești și în graiul, simțămintele și datinile străbune. Astfel, în sufletul tânărului s-au împletit de la început luminile credinței cu sufletul românesc al acestor plaiuri. Cunoscând de mic poverile vieții, el a rămas statornic alături de cei apăsăți și împovărați. Rămas orfan la vârsta de 14 ani, a fost

primit novice la Mănăstirea „Sfânta Ana” de la Rohia. La 21 iulie 1941 a intrat în cinul monahal, fiind hirotonit ierodiacon (25 iulie 1941) și apoi ieromonah, prin punerea mâinilor cărturarului Episcop al Clujului, Nicolae Colan (27 iulie 1941), pe seama aceleiași mănăstiri. Primește și sarcina administrării unor parohii din nordul Transilvaniei. În 1942 este transferat la Mănăstirea „Sfântul Ilie” din Toplița – Mureș, administrând și aici unele parohii din jur.

În 1948 obține diploma de absolvent al Seminarului „Nifon Mitropolitul” din București. Între 1948 și 1952 urmează cursurile Institutului Teologic Universitar din Capitală, obținând licența în teologie cu calificativul „excepțional”.

Între timp a fost hirotesit întru protosinghel, iar apoi a fost numit stareț al Mănăstirii „Martirii Neamului”, județul Alba.

În perioada studenției i s-a încredințat funcția de responsabil al internatului Școlii de cântăreți bisericești „Radu Vodă” din București, iar în anul 1953 a fost închinoviat la Mănăstirea Căldărușani, fiind încadrat totodată ca preot la Catedrala Patriarhală din București. Pe lângă această ascultare, a fost numit în 1955 profesor la Școala monahală a obștei patriarhale, cu sediul la Mănăstirea Antim.

În 1957 a fost numit în funcția de vicar-administrativ al Episcopiei Romanului și Hușilor, unde a funcționat până în anul 1963. În 1958 i s-a acordat rangul de arhimandrit.

Între 1963 și 1973 a funcționat la Alba Iulia cu titlul de conducător al Catedralei Reîntregirii. Aici a dat dovadă de mult spirit gospodăresc, publicând totodată o seamă de materiale care scot la lumină importanța acestui așezământ din Alba Iulia, precum și alte aspecte din istoria noastră bisericească.

La recomandarea vrednicului de pomenire Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului, a fost ales la 2 septembrie 1973 ca Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului cu titlul de „Ră-și-năreanul”. Reactivarea Episcopiei Ortodoxe de Alba Iulia, după o întrerupere de 275 de ani, va fi un bun prilej de a-l chema să ocupe postul de episcop al nou-reînființatei episcopii.

În cetatea Bălgradului, a păstorit vreme de 15 ani, remarcându-se ca un bun gospodar și ca un vrednic slujitor. În cei 15 ani de episcopat aici, a hirotonit peste 300 de preoți și sub directa sa îndrumare s-au zidit din nou 72 de biserici, iar alte 150 au fost restaurate și îmbrăcate într-o frumoasă haină picturală bizantină. S-a opus cu îndârjire vreme de ani îndelungați dărâmării bisericii ortodoxe din Miercurea Ciuc de către autoritățile comuniste ale vremii, iar la Mănăstirea Râmeț, în plină epocă comunistă atee, a pus piatra de temelie, lângă vechea bisericuță ridicată de Sfântul Ierarh Ghelasie, a monumentalei biserici cu hramul „Sfinții Apostoli Petru și Pavel”. În deceniile opt și nouă ale secolului XX s-a desfășurat în Cetatea Unirii o intensă activitate editorială.

Episcopul Emilian menționa că toate acestea s-au împlinit *prin vrednicia clerului și a bunilor credincioși, de care îmi aduc aminte în smeritele rugăciuni și pe care, după revoluție, aveam motive întemeiate ca pentru cele realizate să-i declar pe acești preoți – dintre care cam trei sute i-am hirotonit personal – eroi misionari ai Episcopiei de Alba Iulia pentru munca lor uimitoare depusă în acele vremuri grele,*

1976-1990.

Pe lângă acestea, cum se știe, am căutat să reiau firul tradiției culturale a Mitropoliei Bălgrădene de odinioară, punând în actualitate trecutul istoric și bisericesc prin editarea a zeci de mii de ilustrate și pliante, cu conținut tematic, precum și prin tipărirea unor cărți de prestigiu: Carte de rugăciuni în mai multe ediții, Alba Iulia - oraș bimilenar, 1978, Îndreptar ortodox în mai multe ediții, precum și tipărirea în ediție critică cu studii introductive alcătuite de oameni de vastă cultură și cu rezumate în limbi străine, opera marelui Mitropolit Simion Ștefan, cărturar și patriot, Noul Testament de la Bălgrad 1648, cartea de căpetenie, de importanță exemplară, piatră de hotar în literatura românească, monument de limbă literară, cultură și spiritualitate cum a numit-o critica modernă.

Pentru aceste rezultate pe tărâm cultural am fost cinstit cu Premiul „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, iar după aceasta, ales ca membru de onoare al Academiei Române în anul 1992.

Așa cum amintea el, în 1975 a scos de sub tipar o lucrare deosebită, numită „Îndreptar ortodox”, carte de rugăciuni ce cuprindea, între altele, pentru prima dată, slujbele Sfinților Ierarhi ardeleni Iorest și Sava, a Cuvioșilor Mărturisitori Visarion, Sofronie și a Mucenicului Oprea din Săliște, precum și acatistele acestora. Prefața cărții a fost scrisă de către Arhiepiscopul Teofil al Clujului, ocrotitor al Episcopului Emilian pe când era vicar-administrativ la Roman.

Această lucrare a cunoscut câteva ediții, fiind bine primită de către cler și credincioși. La fel, în 1976, a editat o voluminoasă „Carte de rugăciuni”, întocmită de el după textele mai vechi ale cărților de rugăciuni. Cartea avea 528 de pagini, fiind poate cea mai complexă și completă carte de rugăciuni editată la noi. Și această lucrare a cunoscut cinci ediții, ultima fiind bună de tipar în 1989, apărând însă la începutul anului 1990 cu o altă foaie de titlu - ceea ce i-a provocat o mare supărare.

După 1990 a fost pus în retragere de Sfântul Sinod, dar la scurt timp a fost ales Arhiereu-vicar al Episcopiei Aradului cu titlul „Arădeanul”, unde a lucrat destoinic și ascultător dimpreună cu blândul ierarh Timotei Sevcicu.

Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului decide în luna decembrie 1993 reactivarea Episcopiei Caransebeșului după ce aceasta a fost desființată prin actul nedrept din 1946. În luna ianuarie a anului 1994, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române ia act cu satisfacție de dorința bănățenilor, hotărând să redea Caransebeșului statutul pe care îl merită. Reactivarea acestei episcopii a fost un act de reală importanță, cu maxime implicații în viața Bisericii. Dacă la scară națională autonomia locală apare ca singura soluție viabilă pentru buna funcționare a societății românești, desigur că acest concept nu poate fi trecut cu vederea nici de Biserica neamului. Odată structurate formele și aparatul administrativ al reînființatei eparhii, aceasta devine la scurt timp un potențial de primă însemnătate în revigorarea vieții ecleziiale din sudul Banatului.

Ca un fapt de reparare morală, dar și datorită experienței sale de organizator, Episcopul-vicar Emilian de la Arad este ales de Sfântul Sinod, în data 13 iulie 1994, ca întâiul Episcop al reînființatei Episcopii a Caransebeșului. La deschiderea lucrărilor Colegiului electoral bisericesc, fericitul întru adormire Patriarh Teoctist s-a referit și la celelalte două alegeri de chiriarhi pentru Episcopia Covasnei și Harghitei și Episcopia Dunării de Jos.

După ce a mulțumit membrilor Colegiului electoral bisericesc, Episcopul Emilian a spus: *În 1975, într-un moment precum cel de azi, am fost chemat la slujire de vrednicul de pomenire Patriarh al României Justinian, pentru a căruి odihnă mă rog. Preafericirea Sa de pioasă amintire m-a chemat atunci ca să reînnod, ca și astăzi, firul istoric al Episcopiei de Alba Iulia, după mai bine de 200 de ani. Socotesc că cea mai importantă alegere făcută în cursul acestor zile este cea pentru Episcopia de Harghita, pe care am păstorit-o câțiva ani, cu câteva rezultate care se pot vedea și care vor fi pomenite, nădăjduiesc, și la Judecata din urmă. Gândul meu se îndreaptă acum și către preoții și credincioșii din Episcopia de Alba Iulia, cu care am lucrat peste 17 ani, vreme în care, vreau să cred – și poate vor aprecia și alții – s-au făcut câteva lucruri pentru preamărirea lui Dumnezeu și pentru unitatea românească.*

Duminică, 14 august, același an, în Catedrala istorică „Sfântul Mare Mucenic Gheorghe” au avut loc Sfânta Liturghie și slujba de instalare a Episcopului Emilian, cu participarea Mitropolitului Nicolae al Banatului, a Preasfințitului Părinte Timotei al Aradului și a distinșilor preoți din cele trei eparhii ale Mitropoliei Banatului. Alături de autoritățile locale și centrale, a participat și Episcopul Ioan Ploscariu al Lugojului, orientând alocuțiunea sa pe tema relațiilor bune care au existat și există între Biserica Ortodoxă și Biserica Greco-Catolică.

Mitropolitul Nicolae a subliniat în cuvântul său importanța istorică a orașului Caransebeș, după care a remarcat însemnătatea reactivării Episcopiei de Caransebeș și a evocat personalitatea Episcopului de odinioară Veniamin Nistor. În încheierea discursului, Părintele Mitropolit a ținut să arate că alegerea noului episcop este „un dar al cerului”, ceea ce îl obligă să arhipăstorească cu dragoste,

înțelepciune și responsabilitate.

În cei doar doi ani de arhipăstorire la Caransebeș, Episcopul Emilian a pus bazele episcopiei, asemenea primului episcop, vrednicul și prietenul apropiat al marelui și Sfânt Ierarh Andrei Șaguna, Episcopul Ioan Popasu. Cu simț de responsabilitate, cu muncă asiduă și demnitate, a revigorat viața religioasă din zona Banatului de Munte.

Marea realizare este și întocmirea planului noii Catedrale Episcopale din Caransebeș, piatra de temelie fiind pusă la câteva luni după trecerea sa la cele veșnice de către Episcopul Laurențiu Streza și desăvârșită și târnosită de către actualul chiriarh, Episcopul Lucian Mic.

Gârbovit de probleme și griji, cu o stare de sănătate precară, cu câteva zile înainte de marea zi a Învierii Domnului, la 5 aprilie 1996, Episcopul Emilian Birdaș a fost chemat să slujească în Altarul cel de Sus, după câteva zile plecând în Patria Cerească și Episcopul Valerian Zaharia al Oradiei.

Sicriul cu trupul neînsuflețit al Episcopului Emilian a fost depus în Catedrala istorică a Caransebeșului, iar slujba Învmormântării a avut loc luni, 8 aprilie 1996, în sobor de arhieriei și preoți, sub protia Mitropolitului Nicolae al Banatului. Au fost prezente, de asemenea, oficialități civile și militare ale județelor Caraș-Severin, Timiș și Alba și reprezentanți ai Secretariatului de Stat pentru Culte.

Cu acest prilej, Patriarhul Teoctist, în cuvântul de condoleanțe intitulat „Dumnezeu și-a chemat la Sine sluga bună și credincioasă”, adresat Mitropoliei Banatului, clerului și credincioșilor acesteia, mărturisea: *Taina vieții pământești și numărul anilor sunt în mâna lui Dumnezeu, în taina adâncurilor Duhului Său (I Cor. 2, 10).*

Cel dintâi episcop de după reactivarea acestui centru eparhial pleacă din această viață pământească cu vredniciile sale înscrise în cartea vieții, între care însă strălucește vrednicia sa de a fi continuatorul șirului de ierarhi ai Caransebeșului.

Iubite părinte și frate al nostru Emilian, bucură-te că Dumnezeu te-a chemat între ai Săi și între ai noștri sfinți înaintași. Pășești cu bucurie către Preasfânta Treime care ți-a pregătit loc de odihnă. Iar noi, cei ce te-am cunoscut, te-am apreciat și nu de puține ori ne-am împărtășit bucuriile și tristețile, te însoțim cu dragostea și rugăciunile noastre.

Din păcate, doar trei publicații bisericești: „Vestitorul Ortodoxiei”, „Altarul Banatului” și „Telegraful Român” de la Sibiu – printr-un necrolog scris de autorul acestor rânduri – au inserat în paginile lor vestea trecerii la Domnul a Episcopului Emilian.

În încheiere, relatez câteva amintiri personale legate de vlădica Emilian Birdaș: *În anul 1988, întorcându-mă în vară de la Mănăstirea Râmeț, am trecut pe la Episcopia de Alba Iulia, unde o cunoșteam pe sora Minerva Barb care îl slujea pe Preasfințitul Părinte Emilian. Stând de vorbă pe holul de la bucătărie, deodată apare vlădica Emilian întrebându-mă cine sunt. Sora Minerva i-a spus că sunt un doctorand la Institutul Teologic Universitar din Sibiu și un apropiat al Mănăstirii Râmeț. I-a poruncit atunci sorei să-mi dea să mănânc la bucătărie și după ce termin să fac o cerere pentru a-mi da un exemplar din Noul Testament de la Bălgrad pe*

care tocmai îl editase atunci. Și astăzi am acest exemplar pe care mi-a scris o dedicație specială. După un an, -înainte de călugăria mea la Mănăstirea Sâmbăta de Sus - la 5 mai 1989, vlădica Emilian mi-a trimis în dar un culion și o camilafcă nouă din partea lui. Aflase de la sora Minerva că voi fi călugărit și a făcut acest gest frumos. Și după ce am ajuns arhiereu mult timp am slujit cu acea camilafcă primită de la dânsul.

După evenimentul din 1990, când a fost nevoit să se retragă de la conducerea Episcopiei de Alba Iulia, a venit într-o zi la Sibiu la Mitropolitul Antonie. Eram secretar la Arhiepiscopie și m-am dus să-l anunț pe mitropolit. Acesta îl avea în audiență pe dl Nicolae Stoicescu, atunci noul Ministru al Cultelor. Mitropolitul Antonie m-a rugat să stau cu vlădica Emilian la o cafea până îl va putea primi.

Era foarte dezorientat, trist și supărat. Mi-a spus între altele: „Părinte Visarion, nu știu ce să fac, unde să mă duc. Am și eu lucrurile mele, multe cărți, unde să le pun? Am fost la câteva mănăstiri din eparhie, ca și la mănăstirea de metanie, să cer găzduire, dar am fost refuzat categoric. De aceea vin acum să vorbesc cu -Înaltpreasfințitul să văd ce se întâmplă cu mine”. După aproximativ o oră, Mitropolitul Antonie l-a primit împreună cu ministrul Stoicescu și cred că atunci s-a pus la cale trecerea lui la Arad ca arhiereu-vicar.

De atunci i-a purtat o recunoștință vie Mitropolitului Antonie, ca și Mitropolitului Nicolae al Banatului și Episcopului Timotei al Aradului.

Se cade să ne amintim, așadar, de acest ierarh dârz și vrednic și să-L rugăm pe „Părintele luminilor de la care se coboară toată darea cea bună și tot darul cel desăvârșit” să-i facă parte de veșnică odihnă în lăcașurile sfinților, iar amintirea lui să fie de-a pururea în inimile noastre.

— ziarullumina.ro